
Matkultur og identitet

Mat- og måltidsglede kan være sterkt knyttet til individets identitet, religion og hva man er vant til hjemmefra. Refleksjon og undring rundt ulike typer mat og variasjon i gjennomføring av et måltid kan bidra til å utvide elevenes kulturelle kompetanse. Denne økten skal gi elevene et innblikk i matkultur, tradisjoner og identitet. Elevene skal også starte på hjemmeoppgaven «min mattradisjon» (se side 3).

Forberedelser

I denne økten er det ikke tenkt at det skal lages mat. Første del av økten er satt av til å gi elevene en innføring i samisk kultur og mattradisjoner. Deretter skal elevene jobbe i grupper og reflektere rundt deres egne mattradisjoner og hvordan de pleier å spise til hverdags og fest. Så kan elevene sammenligne samiske mattradisjoner med deres egen mattradisjon og reflektere over likheter og ulikheter. Siste del av økten kan elevene få starte på hjemmeoppgaven.

Forslag til læringsmål

Eleven skal:

- Kunne forklare med egne ord hvordan det vi spiser og hvordan vi spiser det kan si noe om tradisjon og identitet
- Ha kjennskap til at det finnes mange måter å gjennomføre måltider på og at det finnes forskjellige grunner til å velge ulike typer mat
- Kunne forklare med egne ord hva som kjennetegner samisk matkultur

Læringstilnærming, elevmedvirkning og tilpasset undervisning

Kultur, tradisjon og identitet kan være vanskelige ord og noen trenger kanskje litt ekstra tid på å forstå disse begrepene. Spill gjerne på elevmangfoldet og få frem hvordan ulike familier/landseiler/land/religioner har ulike matkultur og ulike mattradisjoner. Ved ta utgangspunkt i egen kultur, tradisjon og identitet kan det være lettere å forstå. Det er viktig å fokusere på at det er spennende og interessant at vi er ulike, og passe på at ingen føler seg uthengt på noen måte.

Samtalene skal forberede elevene på oppgaven «min mattradisjon». Se an elevgruppen når du setter rammene for oppgaven. Skal de jobbe individuelt eller i grupper? Vurder også hvor åpen oppgave du kan gi dem. Åpne oppgaver kan få frem stor kreativitet og skaperglede, men det er samtidig godt å ha noen rammer for å sikre retning og læring. Vurder også hvordan oppgaven skal presenteres. Her er det mange muligheter, som tekst/bilde, tegneserie, film og praktisk matlaging.

Forslag til samtale, refleksjon og vurdering

- Opplever elevene forskjell på maten og måltidene til hverdags, helg og fest?
- Er det noen som vil fortelle om en mattradisjon de har i sin familie? Stikkord: mat fra andre land, religioner, ideologier (vegetar, vegan), familiespesialitet
- Er det noen som spiser det samme en fast dag hver uke, f.eks. taco på fredag eller fisk på søndag?
- Sett pris på mangfoldet, dette kan bidra til å fremme respekt og toleranse for hverandres kultur og tradisjoner.

Grunnleggende ferdigheter

- Å skrive; elevene kan skrive tankekart, stikkordlister eller faktatekst om matkultur
- Muntlige ferdigheter; elevene deltar aktivt i samtale om matkultur, tradisjoner og identitet
- Digitale ferdigheter; elevene kan selv finne informasjon til temaet på internett

Tidsplan

Her kan du planlegge når de ulike aktivitetene skal være ferdige

Klokken:								
t:min:	0:15	0:30	0:45	1:00	1:15	1:30	1:45	2:00
Teori og instruksjer								
Matlaging								
Borddekking								
Serve og spise								
Refleksjon og vurdering								
Rydde og vaske								

Gjennomføring av undervisningsøkten

Teori og instruksjer	– Gå gjennom hva dere skal gjøre i dag og hva som er målet med denne økten– Forklar hva som ligger i begrepene <i>identitet</i>, <i>tradisjoner</i> og <i>kultur</i>.– Fortell om samisk matkultur og tradisjoner.– Gi elevene hjemmeoppgaven og be dem lage et tankekart eller lignende om deres mat og måltidstradisjoner.– På slutten av økten kan dere gå gjennom hva de ulike har kommet fram til og du kan la elevene få undre seg over ulike ting som kommer fram underveis. Noen har kanskje aldri tenkt på hvilke tradisjoner de har i sin familie.– Forklar at det er viktig at alle vet hva de skal gjøre på hjemmeoppgaven før de går fra undervisningen.
Refleksjon og vurdering	– For å få elevene til å reflektere kan det være lurt å stille dem noen spørsmål om hva og hvordan de pleier å spise hjemme. Bruk gjerne bildene på elevmaterialet og snakk om ulike måltidstradisjoner og ulike måter å spise på.– Forklar at mattradisjoner kan være de store tingene som hva man spiser under Id eller i julehøytider til de nære ting, som en middag bestemor pleier å lage.– Prøv å få elevene til å fortelle og la de andre lytte, reflektere og undre seg.– Hjelp elevene til å velge hva de vil fokusere på i hjemmeoppgaven «min mattradisjon».

Forberedelser til neste økt

Neste økt har tema samisk matkultur. Dere skal da lage Bidos - samefolkets tradisjonelle festmat. Denne kan lages ute på bål eller inne på kjøkkenet. Bestem deg for hva du ønsker å gjøre og forbered elevene på dette.

Hvis dere velger å lage den ute, kan dere kutte grønnsakene inne på kjøkkenet først, eller bruke frosne oppdelte grønnsaker. På denne måten slipper dere å ha med så mye utstyr ut.

Elevoppgave

«Min mattradisjon»

I denne oppgaven skal eleven få ta utgangspunkt i en mattradisjon som de selv er del av. Dette kan være noe de er knyttet til gjennom familie, slekt, lokalsamfunn, by eller land.

Mattradisjonen kan fokusere på ulike aspekter ved måltidet. For noen er kanskje maten det viktigste, for andre er det personene som lager maten de vil legge vekt på. Noen vil kanskje fokusere på hvor, hvordan eller når maten spises.

Eksempler:

- Bakalao
- Fredagstaco
- Bestemors kjøttkaker
- Matlaging ute på bål
- Spise med spisepinner
- Helgefrokosten
- Måltidet etter faste

Etter å ha jobbet med oppgaven i tre uker skal den ende opp i en presentasjon og eventuelt en innlevering.

Hvordan passer det best for dere å utforme rammene for oppgaven? Her må det gjerne tas hensyn til elevgruppen og tiden dere har tilgjengelig den dagen oppgaven skal presenteres.

Her er noen tips til hva du kan vurdere:

- Skal elevene jobbe individuelt eller i grupper?
- Kan elevene velge selv hvordan de vil utforme og presentere oppgaven? For eksempel:
 - Tekst
 - Tegning
 - Bilder
 - Film
 - Intervju
 - Poster/plakat
- Er det anledning og økonomi til å lage mat på skolen?
- Er det hensiktsmessig å samarbeide med andre fag (f.eks. KRLE, samfunnsfag, kunst og håndverk) om dette?

Vurderingskriteriene må være tydelig kommunisert med elevene før de starter arbeidet med oppgaven. Følg også gjerne opp med veiledning underveis i prosessen.